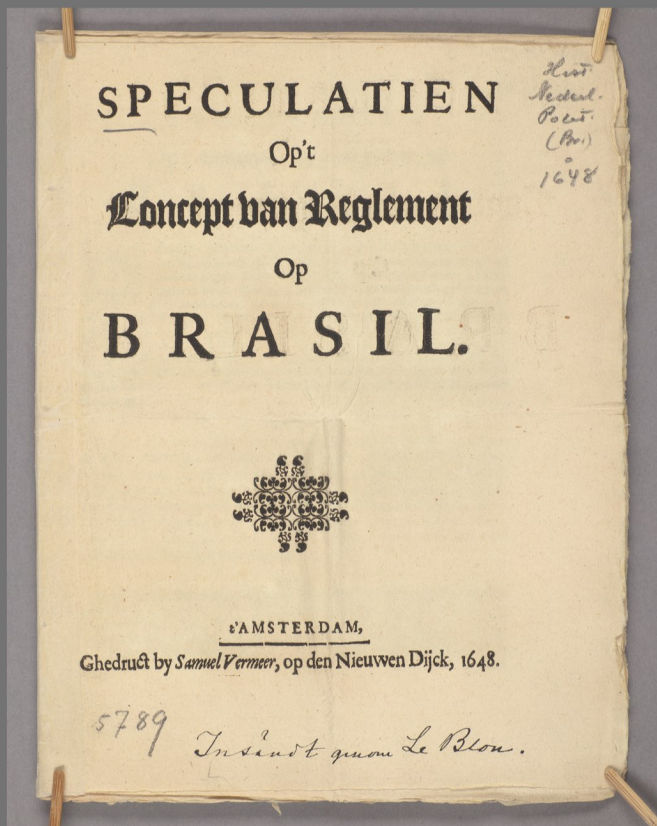

Speculation op't concept van reglement op Brasil.

Tryck // / I25 B 14 c Br. 1648

Tillkomstår 1648

Digitaliserad år 2019

National Library
of Sweden

SPECULATIEN

Op't

Concept van Reglement

Op

BRASIL.

*Hist
Medic.
Polit.
(Poi.)
1648*

AMSTERDAM,

Ghedruet by *Samuel Vermeer*, op den Nieuwen Dijck, 1648.

5789

Inscrit quom Le Blou.

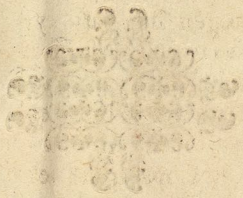
SPÉCULATIEN

Op

de onrecht van Reglement

Op

BRASSIE

AMSTERDAM

Verkoop by de Wapenmaker op den Nieuwen Dijk, 1648.

cul
ha
bel
ten
to
op
die

A
pro
te l
der
en l
Ho
Co

o
soo
der
heb
sult

S P E C U L A T I E N

Op't Concept van Reglement op

B R A S I L.

Dewijle (Bemінде Lefer) onlanghs seker Concept van Reglement op Brazil / by haer Ho: Mo: de Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / en de Bewinthebberē der Gheotroppeerde West-Indische Compagnie is genomen en dooz den druck gemeen gemaecht / soo acht ick noodich te zijn / daer ober mijne Speculation elck een mede te deelen die daer is aen ghelegghen / ende booznameutlich haer Ho: Mo: ende de Hoofst-Participanten / dewelcke booznamenlich de sozge bevolen is van de verballen staet bande boozsepde Compagnie weder op te rechten / ende als bozen te doen slozeren. Het boozsepde Concept, zijnde in vijfti-entwintigh Articulen begrepen / sal ick van Articul tot Articul verhalen / en daer na op elck een mijn Speculatie stellen / soo dat ghy (Lefer) niet noodich sult hebben die daer by te hoopen.

ART: I.

Alle Inwoonders deser Geunieerde Provintien, Onderdanen van hare Ho: Mo: sullen vermogen met hare eygene of bevrachte Schepen by provisie, en voor den tijdt van twaelf eerst-komende Maenden, te varen ende te Negotieren naer ende op de Kuste van Brazil, ende tot dien eynde van hier derwaerts, ende van daer herwaerts te brengen alderhande goederen, Waren en Koopmanschappen, uytgefondert Amunitie van Oorlogh ende Brasiliën-Hout, welke twee specien de Compagnie aen haer behout, ende dat op die Conditien en Ordre hier naer volgende.

S P E :

God lof dat de Bewinthebbers bande West-Indische Compagnie de ooghen soo verde zijn geopent / datse alle Inwoonders deser Geunieerde Provintien / Onderdanen van hare Ho: Mo: consenteren / om met haer eyghen Schepen of die sy hebben bevracht op Brazil te mogen Negotieren: en waer het te wenschen / dat sy sulcx ober veel Jaren hadden gedaen. Want 'tis secker en waerachtigh dat by

soute van dien/ onse Brasilsche Landen eenfdeels so soberlijck zijn gepopuleert en ghecultiveert / en de Negotie der selver niet recht/ naer de eyghen nature soo bande Coopluyden hier als daer te Lande / en dienvolgens naer zijn behooflijcken eyfch tot noch toe niet gedreven gheweest. En tot bewijs van sulcx is het exempel van de Portugesen alleen ghenoech / die sulcx toelieten/ als sy meester daer van waren/ en Brasil alleen beboeren/ hebbende by een hondertjarige experientie bebonden dat sulcx best waer.

Maer dese twaelf dingen komen my bzeemt booz. Als Ten eerste: Datmen dit by provisie en booz den tijdt van twaelf eerskomende Maenden maer consenteert: want daer ypt valt de pzesumptie / datse daer na sulcx wederom sullen verbieden / belettende alsoo veel Negotianten daer mede derwaerts te Negotieren/ die anners wel lust daer toe hebben/ maer booz een Jaer dat niet beginnen willen. Ten tweede: Datmen den tijdt van de boozseyde twaelf Maenden niet en stelt/ wanneer die aenbanck sullen nemen ende eyndighen / want sulcx immers alle Schippers en Coopluyden seer noodich dienen te weten om haer daer naer te reguleren/ te meer om dat dit Reglement niet publijk is aengheslagen/ en selve alleen Gedruet staet in't Jaer ons Heeren 1648: datmen nemen kan op sulcken dach als men wil / van den eersten Januaer tot den lesten December toe. Ten derde: Datmen niet en expresseert/ of de Schepen/ die op't eynde bande boozseyde twaelf Maenden naer Brasil sullen gaen / ende consequentelijck binnen dien eyghen tijdt niet wederom konnen komen/ mede daer inne begrepen zijn: en dat deselve by en byanck sullen zijn van molestie en confiscatie alse hier te Lande naer d'expiratie van dien sullen arriveren; alsoo sy volgens den Text niet by daer van soude zijn. Ten vierde: Datmen ten dese tijde dit Reglement maect / als wanneer daer te Lande geen Negotie is/ noch inde eerste twaelf Maenden gheen Negotie/ dat Negotie heren mach/ zijn en sal/ selfs dat by het Lande met geweld wederom winnen/ of by't Accoozt met Portugael wederom krijgen: Wie en soude hier ypt niet pzesumeren/ dat sulcx is booz die tijdt toe gestaen/ om dat eenige eyghen haet-soekende Bewinthebbers in die tijdt geen proffijt sien te doen by de Negotie bande Compagnie en haer Administratie. Ten vijfde: Datmen d'Angesetenen of Onderdanen van desen Staet dat alleen consenteert: Daer op ick vrage/ dewijle dat de welhaert van desen Staet inde Negotie en Zeebaert deser Landen bestaet / waeromme dat het die van Franckrijck/ Engeland/ Brabant/ Vlaenderen/ Duytslandt en Italien niet geoopst soude zijn / dooz haer Factoozs hier te Lande op Brasil te Negotieren soo wel als op andere Landen? te meer dat den Coningh van Portugael sulchs toe laet: 'tschijnt datmen al willens blint is / inde welbaert van onse Landen: seymen dat sulchs genoeghaem daer by werdt toegestaen: Ick segghe neen volgens den klaren Text: en waert de neentinghe so vrage ick/ waeromme datmen dat niet beter heeft ge-expresseert? Ten sesse: Datmen 'twoodt Brasil alleen stelt/ en niet en seght / naer en op de Kuste van het Nederlandts Brasil: Want/ 'tschijnt als of haer Hoogh: Mozzende en de Compagnie van / niet eens ghetwijfelt heb-

Op't Concept van Reglement op Brasil.

3

felt hebben aende Conquesten niet alleen van ons maer oock van't Portugaels-
 Brasil/door de macht by haer'tboozleden Jaer daer heen gesonden/ als sy dit Re-
 glement maecten/en dat is berispelijck/en zijn Reekening gemaect sonder zyn
 waert: Ten sevende: Datmen daer by d'Ingeseenen van dese Landen ghe-
 noeghsaem consenteert/omme vzeemde Schepen van Engelsche / Zweetsche en
 Oosterfche in onse Habens leggende/derwaerts te bezachten: dat immers regel-
 recht strijdt teghen de welvaert der selver Landen. Ten achtste: Datmen vol-
 ghens desen Text/maer consenteert dat d'Ingeseenen op de Kust van Brasil alleen
 maer sullen moghen trafiqueren en handelen/ende niet in't Landt daert haer ghe-
 lieft: ende als men dese woorden sal nemen of verstaen naer haer gebuyck/soo kan-
 men niet meer daer upt halen/ als dat d'Ingeseenen van dese Landen haer Wa-
 ren alleen aen Boort van haer Schepen in Brasil sullen vermogen te verhoopen:
 gelijk alle Barbarische en Gueneesche Handelaers dat sullen ghetuyghen/ en is
 sulcks de meeninge niet waerom stelmen't soo? Ten negenste: Datmen d'In-
 geseenen van ons Neerlandts Brasil van dese Benefitte upt-slypt/datse niet me-
 de/selvs of door haer Factoors in onse Neerlanden eenighe Schepen mogen bren-
 derlants-Brasil sullen mogen bezachten of doen bezachten/haer Goederen daer
 in-laden of doen in-laden/en deselve daer te Lande verhandelen of doen verhande-
 len/soo wel als d'Ingeseenen van dese Landen selvs: dat immers teghen alle re-
 den en billichheyt strijdt: Ten thiende: Dat d'Ingeseenen van ons Neerlandts
 Brasil niet soo veel byghheyt en wert vergunt/datse hare Brasilsche Waren boort
 haer eppen Reekeninge niet de particuliere Schepen herwaerts mogen bren-
 gen of senden/ende die daer verhoopen of doen verhoopen: zijnde het selve ghelijck het
 boortgaende mede tegen alle reden en billichheyt strijdende: en of men hier tegen al
 wilde seggen dat sulcx de meeninge niet en is/ die antwoord' ick dat den Text dat
 niet mede en brenghet: maer wel dat alleen d'Inwoonders deser Neerlanden sul-
 len vermoghen te Negotieren op Brasil en van daer op dese Landen. Ten elfste:
 Dat niemant van d'Ingeseenen deser Vereenighde Neerlanden van hier op
 Brasil en van daer op dese Landen sal vermogen te Negotieren als die haer eyghen
 Schepen daer toe sullen willen gebuycken/ofte eenighe andere daer toe specialijck
 hueren/ sulcx dat alle die gene die soo sterck derwaerts niet van't sinne zijn te han-
 delen/ende dienvolghens haer Goederen inde bezachte of gedestineerde Schepen
 soude moeten laden/ sulcx absoluut verboden werdt: dat immers oock teghen alle
 reden strijdt: en wilten seggen dat nochtans de meeninghe sulcx sy/ soo antwoort
 ick/dat den Text van dit Artijckel dat niet mede brenghet: ende vraghe ick: waer-
 omme datmen dat dan niet hater heeft uptghedrukt? Ten twaelfste: Dat
 d'Ingeseenen van desen Staet verboden wert/upt dese Landen naer Brasil eeni-
 ge Immunitie te brenghen/ en van daer in dese Landen eenigh Brasilsien-hout:
 want wat kan de Compagnie dat schaden? statet de Particulieren niet by met
 Jacupt en andere Immunitie op alle andere Landen te Traffiqueren? en waer-
 om dan oock niet op het Neerlandts Brasil? kan hier onder eenigh bedroch of
 mercke-

merckelijcke fraude of pers tot nadeel banden Staet gepactiseert werden? o neen: soo is 't dan oock t'eenmael impertinent. En wat het Brasiliën hout aengaet/waer neer de Compagnie in Brasil dat Verpacht / of dat sy geen eyghen Schepen daer en heeft/om 'tselbe ober te bzingen: Ick bzinghe waeromme souden de Particuliere Schepen dat niet mogen doen? Hier by sal ick't booz eerst laten / hoewel dat ick meer Speculatiën op dit Articul soude konnen by-bzingen.

ART: 2.

De voorschreve particuliere Negotianten, willende een Schip aenlegghen, sullen ghehouden sijn 'tselve aende Kamer vande West-Indische Compagnie, ter plaetsē daer sy begeeren uyt te varen, te kennen te gheven, als mede de groote, Monture ende Manninghe van het voorschreve Schip, ende behoerlijcke Acte van Permissie of consent lichten.

SPE:

Hier wil ick alleene maer bzinghen/waerom dat d'Ingesetenen hier te Landen/ op nieu Permissie of consent sullen moeten lichten / om met haer Schepen naer ons Neerlandts Brasil te mogen varen / daer haer by dit Reglement sulcx toegelaten werde? Dat is immers tenemael onnoodigh: oock mede datmen te kennen moet geven de groote/Monture en Manninge van dien: wat kan de Compagnie daer mede upt-rechten? seker niet met allen: eben soo wepnigh als d'Admiralitept soude doen met de kennisse vande Schepen die van tijdt tot tijdt op Portugal/Castilien en Italien varen.

ART: 3.

In het voorschreve Schip en sullen geen Goederen mogen werden geladen als ten Overstaen vande Bewinthebbers, of der selver Gecommitteerde, ende ten sy deselve alvoorens in het Pack - Huys vande Compagnie wesende ghebracht, oock met het Merck vande voorschreve Compagnie sullen wesen ge- teyckent.

SPE:

Ick en kan my niet versinnen waer toe of waerom dat sulchs noodigh is / als om de particuliere Coop-luyden onlustigh en verdrietigh te maecken/en op groote onnoodige kosten te jaghen/ behalven om deselve merckelijck daer by te verhozten: Insonderhepdt als haer Schepen Sep-reet leggen/en gheen goeden Windt willen versumpen; als wanneer den tijdt soo kostelijck is / dattet somtijds op een uur of twee aenkomt/om sijn goet daer in te krijgen. Van 'tschijnt dat dese liebe Bewinthebbers wijser willen sijn / als de Heeren van d'Admiralitepten/die niet eens

Op't Concept van Reglement op Brasil.

5

eens daer opstaen/maer wel te vreden sijn datmen de Goederen uyt de Cooplyuden haer Hupsen of Pack-Hupsen of vande Wage of andersints regel-recht aen Boort brenge vande Schepen/daer mede datse deselve versenden / mits ondertwegen of al voozen deselve laten Visiteren of die recht aenghegeven sijn/ ende daer van de gherechtighedt des Landts betaelt is. Wat wiltmen meer hebben? is dit niet ghe-noegh? Nemant sal mijn hier op mogelijk antwoorzen en seggen/dat sulcx noo-digh is/om daer dooz te weten wat booz Waren en Coopmanschappen van tijt tot tijt naer Brasil werden gesonden: dan die antwoorzd' ick wederom/ dat sy dat wel sullen konnen sien uyt de Combop of lysent Sedels/die de Coop-luden en Schip-pers gehouden sijn van haer Goederen te lichten eer sy die aen Boort brenghen/en t' Schiep bestellen.

ART: 4.

Van alle welcke Goederen behoorlijke Manufacture sal werden gemaect en by den Schipper onderteykent, om te gelijk neffens deselve aen den Pre-sident ende Raden vande hooge Regeeringe in Brasil gesonden te worden.

SPE:

Waer toe wederom dese nieuwigheyt de Negotianten van Brasil opgelept: die de Hebers en Bezarhters vande Schepen d' Egenaers en Negotianten op Bra-sil soo onlustigh sullen maecken / datse van Brasil niet sullen moghen hoozen spre-ken: ja lieber ledigh sitten of leggen als daer heen te baren of te Negotieren/ want een yder bedencke by sich selven wat groote moeyte en zwarigheyt het dooz de He-ders / Cooplyuden of Schippers sal sijn / partinente facture te leveren van al die goederen/die in sijn Schip sijn geladen/staende alle man by sulcx te doen: en wat is dat noodich? konnen die van't West-Indische Cantoir dat sels nter doen in't Paspoort vande Schipper / ghelijck als de Cantoiren van d' Admiraliteyten dat doen? konnen de President en Raden/ of om beter te seggen die van het Cantoir in Brasil daer by niet sien wat goederen hier sijn in-gheladen? om daer van aldaer haer in-komsten te trecken? sijn al die Goederen niet confiscabel die sonder dat in 't Schip bevonden werden?

ART: 5.

De voorsz Goederen sullen mede getaxeert ofte in prijs aengegeven moe-ten werden, om daer van den Tol of Recognitie te betalen, sulcx als tot noch toe gebruyckelijck is geweest,

SPE:

Dat kan immers wel gheschieden/sonder de Goederen in't Pack-Hups vande Compagnie te brenge: gelijk dat by de Heeren Directeurs is gepartiseert ge-weest.

weest. Septmen dat sulchs tot noch toe gebuyckelijck is geweest : die antwoordt ick wederom datmen een quaet ghebuyck met eeren wel mach nalaten/en een beter pꝛactifeeren. Alle onnoodige onkosten en ophoudinghe moetmen ebiteren soo veel men kan.

ART: 6.

Ende dat soo wel vande Vivres die tot Victalieringe van't Scheeps-Volck worden mede genomen, als alle andere Waren en Koopmanschappen, ghene nyghfondert.

SPE:

Besiet wat bzeemde nieuwighepd is dit: de Schippers souden van haer Dicutualie booz haer Scheeps-Volck mede genomen / Tol of Recognitie moeten gheben/daer sy varende op andere Landen/daer van bzy zyn/en altyt geweest hebben: sulcx dat de bzeemde Natien onse Schippers dien aengaende ongemoesteert laten en cibilder daer in gaen als de West-Indische Compagnie: wiltmen dit daer mede verschoonen/datmen de slupkerpe van d' Eet-waren daer dooz booz eenigh ghedeelte sal pzebenieren: secker 'tis een groote soo Hoffelen! hebben de Heeren van d' Admiraliteyt dat mede niet bedacht op't maechen vande Lijste der Combopen en Uycnten? Ja immers soo wel en beter maer uyt goede consideraten hebben sy dat niet willen pꝛactifereen: want de algemeene Zeebaert deser Landen daer dooz niet alleen werdt gestijft/maer oock onse eppen Landen/ dooz de consumtie der selver vruchten selfs. En wat de slupkerpe belangt in Brasill / kan de Compagnie daer gheen ordze stellen / gelijk als d' Admiraliteyt hier te Landen op't in-komen vande Waren en Coopmanschappen? En ghenomen daer wiert soo nu soo dan by de Schippers en Boots-luyden wat gestuyckt/wat kan dat maken? dat sy wijs waren sy souden daer inne alwilens wat dooz de bingeren sien / om de Schippers en Boots-luyden aen te locken: die doch soo veel te beter koop die Goederen daer weder verhoopen sullen/sulx dat onse eppen Inwoonders dat te baet sal komen.

ART: 7.

Welcke Recognitie voortaan niet en sal betaelt worden hier te Lande,maer in Brasil, volgende nochtans de vooz Taux alhier gemaectt, ende den cours van't gelt mede alhier loopende vanden gelde, 'tly Gout ofte Silvere Specien en sal niet betaelt werden.

SPE:

Het is al te klepne verlichtinge datmen booztaen de Recognitie in Brasill sal betalen/datmen pleegh hier te Lande te moeten doen booz't vertrecken vande Schepen: De tegenwoordighe sobere gelegenthepd van ons Nederlands Brasill/berespcht/

Op't Concept van Reglement op Brasil.

7

epfcht / mijns oordeels / datmen de eerste thien Jaeren alle in-komende Waren en
 Coopmanschappen gansch niet en bezwaert / om de Populatie en Culture van dien
 daer dooz dies te beter te bebozderen ; zijnde daer aen niet te twijffelen / by soo verde
 men sulchs pzaactiseert en 'rgene meer als ick hier na sal segghen / of daer sullen upt
 dese Landen veel dupsenden van Menschen der waerts gaen woonen / om haer daer
 te erneren : d' eene met dese d' ander met die Vocatie : Men is wel op 't hoogste daer
 mede bekommert hoemen dat in korten tijdt of wepnigh Jaeren sal te wege bren-
 ghen / maer men considereert niet / dat booz alle dinghen daer toe van noode is / dat
 daer alles goet koop is / en booznamentlijck de Lijf- tocht : hadmen dat banden be-
 ginne / dat wy 't Landt machtigh wierden / sulcr gepzaactiseert / men had niet alleen
 de boozleben zwarichepdt niet beleest / maer ooch de Herten der Portugeesche On-
 derdanen al t' samen tot ons getrocken : want dooz de groote meenighe van onse
 Natie en souden sy dat niet dozven onderstaen / en dooz de boozsepde accommodatie
 niet eens gedzoomt hebben te beginnen. Wie en weet niet / die de natuere van onse
 Natie recht kent / datse seer licht na andere Landen gaen / alse hoozen dat daer goet
 koop leven is : dat is ooch 'teerste daer men na bzaegt : als men dan hoozt datmen
 de eerste thien Jaeren niets van inkomsten daer sal gheben / soo sal dat veel menschen
 aenlocken / om derwaerts te gaen woonen / dewijle dat alles daer dan ten naesten
 by soo goet koop sal zijn als hier in Neerlandt : daer na kanmen met fundament
 daer op eenige lasten stellen.

ART: 9.

Doch ingevalle de Compagnie selfs met het voorz Schip begeerde eenige
 Soldaten of vrye Luyden, oock Vivres of andere Goederen te senden , fullen
 de particuliere Negotianten naer proportie van het selve Schip tot het vijf-
 thiende-part van hare groote ghehoude wesen, deselve in te nemen, te weten
 de voorz Soldaten en vrye Luyden teghen seven stuyvers 'sdaeghs voor haer
 mont-kosten, ende de voorz Vivres of andere Goederen vry sonder eenighe
 Vracht, of andere belastingr in Brasil uyt te leveren, volghens het Cognosse-
 ment by de Schippers geteyckent.

SPE:

Het achtste Articul is hier uptgelaten / soo en valt daer op oock niet te segghen.
 Dat de Schepen die de Particuliere Negotianten van tijdt tot tijdt naer Brasil
 sullen senden / gehouden sullen zijn tot seker ghetal van Soldaten of vrye Luyden
 mede te nemen tegen seven stuyvers daeghs booz haer passagie en montkosten / dat
 is redelijck / maer 'randere niet / namentlijck datse het vijftiende deel van haer
 rupm in 't heen gaen soude moeten missen / en dat de Compagnie dat booz niet sou-
 de betalen / is onredelijck / soo sy eenigh goet derwaerts wil senden soo mach sy met
 haer eppen Schepen dat doen / of op vrecht aenbesteden / dat sy goet koop genoegh
 sal krijghen.

B

ART.

SPECULATIEN,

ART: IO.

De voorz Particuliere uytgheloopen wefende, sullen hare reyfe moeten nemen a droicure naer het Reciffe de Pernambuco sonder eenighe andere plaetsen of Havenen, 'tſy onder wegghen ofte op de Kusten van Brasil te moghen aendoen.

SPE:

Dit is al mede geen reden: waeromme en souden de Negotianten van Parai-
ba haer Scheyen niet a droicure daer heen mogen senden? waer toe haer die on-
kosten aengedaen, om sulcx met binnenscheyen van Pernambuco daer heen te sen-
den? 't Schijnt dat de Bewinthebbers niet en weten dat alles in Brasil op de me-
nage moet aenghelepd werden. Ich bzaghe waer toe sal dat dienen / darmen de
Spaensche en Fransche Wijnen / de Bzandewijnen / de Bieren / de Poozische
Balcken en Deelen, en andere diergelijke natte en grobe Waren van Pernambuc
na alle d'andere plaetsen van ons Brasil sal moeten versenden? anders als om de
Coopluyden op groote kosten te jagen / ende merckelijcke schade te doen / want sulx
immers sonder groote spillinghe en onkosten niet kan toegaen.

't Is soch noyt by de Portugesen gepactiseert / noch ten wert alsnoch niet ghe-
daen: De Negotianten vande Bahia ontlossen soo veel van die Waren daer als
haer goet duncken / met de rest laten sy haer Scheyen of Carvelen naer Rio de
Jainero gaen om die daer te lossen / en soo behooren onse Negotianten of Scheyen
mede te moghen doen / namentlijck / dat sy eerst in Parahiba sullen vermoghen aen
te loopen / en daer te lossen so veel of weynig van haer ladinge als haer goet dunckt /
en van daer naer Pernambuco gaen om haer resternde ladinge daer te lossen. Soo-
men anders doet / men doet den Handel gewelt aen.

ART: II.

Uytgefondert alleen dat de gene die sulcx versoecken, by expresse Acte sal
worden toegestaen, uyt de Eylanden naer het Reciffe te mogen varen, en van
daer Spaensche Wijnen of Olyen (sonder eenighe andere Waren) mede te bren-
gen, onder gelijcke Recognitie, als hier boven geseyt is, doch in Specie te be-
halen, soo het de Compagnie mochte believen.

SPE:

Waer toe (bzaggh ick) sal't noodigh zijn darmen sal moeten consent versoecken
om in't Passant aende Eylanden van Canarien aen te loopen om daer eenige Wij-
nen in te nemen / en na ons Nederlants Brasil te bzingen? anders als om te weten
watter naer Brasil ghesonden wert / om zijn proffijt daer mede te doen; want daer
leggen't veel Bewinthebbers op aen. Waerom soudet de Negotianten niet bzy
staen /

Op't Concept van Reglement op Brasil.

9

staen/dat by haer selven te resolveren of na te laten? volghens de Libertept die alle Negotianten hebben/en moeten behouden.

't Is wonder dat onder soo veel wijse Mannen als ober dit Concept zijn geweest om dat te ramen/niet eenen en is gebonden die d'Eplanden van Canarien kent/of de Wychten die daer vallen: want soo sulcx waer geweest soo en souden sy niet be-raemt hebben/dat het soodanige Schippers by sal staen Olpen van daer naer't Recife te mogen brengen/dewijle die daer niet en groepen/maer selfs upt Spagnien daer gebzacht werden/soo veel als tot noodzucht noodigh is.

Wel wat raet nu? dit Concept moet daerom nootsaeckelijck gecozrigeert of ge-ampliceert werden/ende de particuliere Negotianten vergunt datse in't Passant na Spagnien sullen mogen gaen/om deselve daer in te nemen/dewijle datmen die in ons Brasil soo noodigh van doen heeft.

Maer onder dese Cozrectie of Amptiatie schuypt noch een ander en meerder zwarighepdt/of geweld diemen de Negotie of Negotianten doet; namentlijck datmen niet en wil dat permant met zijn Schip in ons Nederlands Brasil komt met Wijnen en Olpen/als die expresselijck hier in't Tant daer toe uptgerust en gedefiniert zijn: en dat geeft my wonder: want daer by sullen veel Negotianten geweld ghedaen werden: als namentlijck die op de Eplanden en Spagnien handelen/die niet en sullen vermogen/haer Schepen soo't haer of haer Factoozrs goet dunckt/van daer met Wijnen of Olpen naer Brasil te senden: gelijk sy dat selve veeltijts anders sullen doen. De Factoozrs van Spagnien en d'Eplanden/zynde Nederlanders van desen Staet en Ingesetenen sullen daer by oock niet vermoghen booz rekeninge van haer selven of haer Meesters eenige Nederlandsche Schepen aldaer te bezachten en met soodanighe WAREN naer Brasil te senden: daer by dan die Negotie/enCoop-lupden onrecht wert gedaen. Ghelijck mede onse Schippers/datse daer buyten-stans zijnde/geen bzacht soude mogen aennemem op ons Brasil; daerse sulcx mogen doen op Portugaels Brasil in Portugael, Madera ende Vlaemische Eylanden.

Noch schuypt hier meer zwarighepdt onder: namentlijck/dat by dit Artijckel ghenoeghsaem verhooden wert/datmen upt Spagnien 'tsp van Mallga, Calis, of St. Lucas, noch upt Vrankrijck 'tsp van Bordeaux, Nantes of eenigh ander plaats/ gheen Wijnen noch Brandewijnen naer ons Nederlandts Brasil sal moghen voeren. Ich kan my niet versinnen waer dese Lupden haer sinnen zijn geweest/doen-se dit Concept maecten: want alsoo dese WAREN in ons Nederlandts Brasil heel noodigh van doen en goede Coopmanschappen zijn/waeromme salmen die dan daer niet brengen? of salmen die als te voozen eerst hier laten komen/en daer na van hier na Brasil senden? en alsoo tegen alle reden en redelijckhepdt handelen/tot niemants proffijt/en onpdelijcke schade van d'Ingesetenen van ons Nederlandts Brasil, mitsgaders de culture en populatie van dien/als hier na noch beter sal blijcken.

Sijnde hier by noch mede te verwonderen dat by dit Artijckel mede wel expresselijck verhoeden wert/Brandewijnen upt d'Eplanden naer ons Nederlandts Brasil

te brengen, die nochtans daer ghemaect en van hier tot noch toe met groote meeninge verwaerts gevonden werden; dan hier upt wert mede gesien d'onwetenheyt van die gene die het Concept hebben ghemaect, dat booz soo veel moet werden gecorrigiert of geamplieert.

Noch aldermeest ist te verwonderen dat by dit Artijckel wederom wert vast geset en vernieut, de groote en schadelijcke Recognitie vande booznoemde natre Waren, bedragende van elck Pijp Spaensche Wijn Guldens van pder Or-Hoofst Blandewijn Guldens / van pghelijck Or-Hoofst Wijn

Gulden van pder Comme of Pijp Rom Gulden die de Schippers hebben ingenomen, al quamen die op Zee upt te secken / of vande Boots-Lijden beschadicht te werden. Een last die al te groot ende de Populatie en Culture van ons Nederlands Brasil onlydelijck is. Den Coningh van Spagnien en heeft zijn leven dat doech noyt gepractiseert; wel wetende dat sulcx van soo quade gebolgh is. Dese Waren sijn daer veel van doen / tot onderhoudinge des Mensch in dat Climaet, so mogen die met soo zware lasten niet bezwaert werden: tgeene dat tot het gemeene beste noodigh is / moet men practiseren. Ist niet een groote schande dat men op een en deselve tijdt een Kanne Spaensche Wijn inde Bahia hocht booz seben stuybers / dooz de sileyne belastinge aldaer / daer men in Pernambocq daer booz ober de twee gulden most geven: is dit de welbaert vande Gemeente gefocht of de ruine: elck een kan hier upt wel bevroeden / hoe schadelijck dit is tot de Populatie en Culture.

Veinant sal mogelijck hier op antwoorzen, nu men dese Wijnen en Blandewijnen upt Spagnien en d' Eplanden na ons Nederlands Brasil sal brengen / soo sullen die dese lasten wel konnen dzaghen en gaerne betaelt werden. Van die antwoord' ick en bzaghe / of dat billich en redelijck is dat men vijftigh Gulden van een Pijp Spaensche Wijn / sommige half / sommige 'twierde part / sommige meer / sommige min uptgeleckt / booz Recognitie aende Compagni in Brasil sal geven / die inde Eplanden of in Spagnien maer tachtigh of 'negenentigh Gulden kost? en soo vande Fransche Wijnen / Blandewijnen en Bieren naer abvenant. Wie heeft zijn leven opt van groeter Czranppen ghehoort? 't Cis wel waer dat by de halinghe vande Spaensche Wijnen en Blandewijnen midtsgaders den Olpe upt Spagnien ende de Fransche Wijnen / Blandewijnen en 't Meel upt Vranckrijck, deselve in ons Nederlands Brasil, beter koop sullen konnen gegeven werden als booz desen / maer die verlichtinghe is niet genoegh / dese moet daer noch by komen / dat de Compagnie daer van niet meer en trecht als den Coningh van Portugal in zijn Brasil / op dat onse Ingesetenen die soo goeden koop konnen dzincken als de zijne. Welberstaende soomen in't sin heeft de Populatie en Culture van ons Brasil recht te bevozeren.

't Is bzeemt dat men hier noch by doet datter in des Compagnies believen sal staen / of sp haer Recognitie vande Spaensche Wijnen in specie sullen willen ontfangen: hier heeft men al wat bzeemts wederom me booz / dat sp niet en openbaren / het welke niet veel beter sal zijn als een nieuwe Czranpnje: en daerom kan dat niet geleeden werden: heeft de Compagnie Wijnen van doen / sp mach die koop / gelijk alle anderen.

Een

Op't Concept van Reglement op Brasil.

II

Een goede saecke spruyt uyt dit Articul / namentlijk : datmen nu boorzaen de Spaensche Wijnen uyt de Eplanden in ons Nederlants Brasil sal mogen bzingen/ tot accommodatie vande Coopluyden a' hier en d' Ingheserenen van Brasil : het welck men hier vozens niet heeft mogen doen/ niet tegenstaende de meenichbudige solicitatien en presentatien by de Negotianten daer ober ghedaen : met aentwijfinge hoe noodich en dienstich dat dat selve was : maer neen : dat kon niet geschieden/dat was niet goet/dat docht niet/daer wildemen niet eens na supsteren : maer waerom doch/ de Wolben zijn van dat Res verfaet/ of meugen't niet meer/of zijn doot/die daer van leefden/of men schaemt sich langer daer ober/als 'twelcke strijvende is ttghen alle reden en rebelichhepde en sijl van Negotie : want van daer quamt booznamentlijk datmen in ons Brasil elck Pijp Wijn's booz ontrent bij hondert gulden most verkoopen / diemen ten tijde vande Coning van Spagnien/ daer booz hondert en hondert en twintigh of hondert en veertigh gulden verkocht: verscheelt dat niet veel ? was dat langer te lyden ? Van hier van bredet in't Examen der Brasiliche Rebelye.

ART : 12.

De voorz Particuliere komende voor het Reciffe, sullen gehouden wesen sich terstont aen de President ende Raden vande Hooghe Regeeringe aldaer aen te geven, ende hare medegebrachte goederen, ten overstaen van deselve, of die sy daer toe sullen ghelieven te committeren, indē Pack-Huysen vande Compagnie te lossen.

S P E :

't Is bzeemt waer dese wijse hoofden van dit Concept/dese grillen geleert hebben : te weten datmen alle de goederen in ons Neerlants Brasil arrtberende/ eerst sal moeten in des Compagnies Packhuys bzingen/ eermen die sal mogen t'huys voeren : daermen nergens hier te Lande sulcx practiseert. Sepdmen dat sulcx noodich is/ om fraude te boozhomen. die antwoorde ich en bzaghe / waeromme die Admiralitepten in alle de Zee-Steden hier te Lande sulcx niet mede en hebben gepractiseert ? Dan ich gisse dat sy dit hebben uyt Portugael en Castilien/alwaer 't selve wert gepractiseert/maer niet in rouwe of grobe Waren / maer alleen in sijne : ende wert het slupcken daer dooz niet gepreventeert maer veel eer gefocilleert ende is dit inder daet daer-en-hoben/ een onijdelijche serbitude/ aengaende de natte ende grobe Waren/ende seer kostelijck: gelijk elck een dat wel kan considereren als hy eens over slaet de kosten / moepten en schade die daer aen vast zijn / om dese goederen te lossen / en in't Pack-Huys vande Compagnie te bzinghen / ende v in daer wederom t'huys. Ich segge dan dat dit maer vise grillen zijn / diemen niet behoort te practiseren.

23

ART : 13.

ART: 13.

Van gelijke Ordre te stellen dat de bovengemelte Recognitie volgens de Tax hier te Lande gemaect, promptelijck worde voldaan ende betaelt.

SPE:

Dit wort in't volgende Artijckel genoeghsaem naerder verklaert/namentlyck: datmen deselve sal betalen booz en aleeer sy die naer hun sullen vermogen te nemen: waer upt alleen genoeghsaem is te sien dat alle die hy't maechen van dit Concept zijn geweest/inder daer meer Dyanden als Dzienden bande Welbaert van het Nederlands Brasyl geweest zijn/ in't minste de Negotie niet verstaende of wat daer toe behoort. 't Is waer in Castilien en Portugael doetmen sulcx / maer daer betaeltmen gheen vyftigh of tseftigh ten hondert/maer boben het derde part soo veel niet/ behalven datmen die inden Col laet leggen soo lang als men wil / ende daer upt halende noch eenige Maenden tijdt heeft om sulcx te betalen. Wat dunct u (Lefer) behoortmen de Coopman meer lasten op te leggen/ als dat hy zijn Coopmanschap koopt/ die hy wil versenden/en d'onkosten betaelt die daer op loopen/tot aen Boozt/mitsgaders d'Assurance van dien/boben en behalven de moepte die hy heeft met de bezachtinge vande Schepen/of die aen Boozt te brengen? wat dunct u (sech ick) behoort hy daer mede booz zijn portie/en booz't pzoofft dat hy daer op sal doen niet te moghen passeren? Ick achte ja: en salmen hem daer-en-boben noch desen zwaren last op-leggen? tot het welke hy noch schier soo veel capitael op nieu van doen heeft als hy alrede heeft uptgegeven of besiet: seker dat is al te onredelijck: en segge/dat al wildemen al schoon so zware Recognitie trecken (gelijck nochtans sulcx onbehoozlijck is/als hier boozen ghesecht) datmen dat op den Coopman niet en behoort te leggen/maer veel eer op den gebuycker of uptsluyter: wel verstaende dat ick alleen spreekte vande groote onredelijcke Recognitie ghestelt op de Wijnen/Wandewijnen/etc.

ART: 14.

't Welck geschiet sijnde, sullen de voorz particuliere vermogen hare Goederen naer hun te nemen, ende deselve al-omme te Landewaert in Brasyl, voor soo verre het Distriect vande voorz Compagni sich is streckende, te verhandelen, sonder eenige andere beswaernisse, als by de Inwoonderen selfs alrede mochte worden betaelt.

SPE:

Hier werden de particuliere Negotianten toeghelaten te Landewaert in Brasyl hare Goederen te verhandelen/ dat hy het eerste Artijckel haer scheen niet toegelaten te werden/ als daer byeder geseyt is: en wert daerinne genoeghsaem hoewel be- decktelijck te kennen gegeven/vat de Compagnie binnen 's Lands in haer Brasyl noch

Op't Concept van Reglement op Brasil.

13

noch eenige lasten op de Coopmanschappen gesint zijn op te stellen : daer op ick dit alleen moet segghen / dat sy de eerste thien Jaren dat niet en behoort te doen / om de Populatie en Culture daer van dies te beter te behoorden : gelijk dat hier booren meer is geseght.

ART: 15.

De voorz particuliere Schippers ontladen wesende, sullen vermoghen sich terstont herwaerts te laten bevrachten, op foodanige Kamer, als sy sullen goet vinden, en op vracht in nemen Suyckeren, Cattoen, Indigo, Tabacq, Gengi-baer ende andere Waren aldaer vallende.

S P E:

Hier op valt niet veel anders te seggen dan dat de Particuliere Schippers oock behoorden so't haer geliest / van d' een Haven naer d' ander daer te Lande te mogen verseylen / dat haer schijnt / by desen Text niet toeghelaten te zijn : Item dat het haer sal by staen / ballast-Scheeps van daer naer Spagnien / Franckryck / de Caribische Eylanden of eenige andere Landen te moghen gaen.

ART: 16.

Mits dat vande voorz Suyckeren alvooren de Dicimus of thiende, ende de Recognitien van 25. par sento betaelt sijn, en dat vande voorz betalinge behoorlijk blijcke, werdende de andere Specien om de Culture vande Landen en de aenteling van die Vruchten te bevorderen van dese belastinge voor alsnoch en tot naerder ordre geeximeert.

S P E:

't Schijnt dat dese goede Luyden / in't maerken van dit Concept / goet Regart genomen hebben / naer haer oordeel / op de Culture van hare Landen ende de aenteling vande Suyckeren etc. te behoorden : daerse / na mijn oordeel / seer weynig daer op gelet hebben. Want sy behooren immers dit geconsideraert te hebben / of noch te considereren / dat haer Landen meestendeel verwoest leggen / namentlijk dat de Suycker-Molens af-gebrant / de Weesten gedoot / de Planten van't Kiet en andere Vruchten vernielt / de Slaben wegh geboert / en d' Inwoonders oock meest al of doot / of wegh of arm zijn : en dien volgens weten sy oock wel dat / om deselve Landen in weynigh Jaren in haer boozige stant en fleur te brengen / gansch noodich is / veel byspheyt aen alle die geben / die derwaerts willen gaen wonen en groote benefiten aen die eenige verbrante of verdistruerde Molens willen op-maeken / en insonderheyt datse veel particuliere Coop-luyden van desen Staet mogen opweken om derwaerts te negotieren / ende dienvolghens wijt hem selver / datse de Gemeente of d' Inwoonders aldaer genoegsaem van alle belastinge boord' eerste thien Jaren

Jaren dienen 'ontlasten; Item haer ongemolesteert te laten van alle schulden soo hier in Neerlandt als daer te Lande vooz desen ghemaecht: Item alle gefailleerde Persoonen van dese Landen daer by en onbezwaert te laten leven. Item: dat se niemant vooz eenige schulden hier te Lande gemaecht daer laten vervolgen/molesteren of executeren: Item datmen alle die daer komen woonen de hant bier en met raet en daet assisteert/en diergelijke benefittien meer deselve bewijst/datmen nu so nau niet en kan beschrijven: Voorts datmen alle Persoonen die een Supcker-Molen heeft die vier hondert Kisten Supckers Jaerlijchs uyt lebert niet alleen nobiliteert/maer oock hooge en lege Jurisdicctie geeft/en andere van minder deugt/wat minder. Item dat alle deselve vooztaen sullen geacht werden te zijn de noblesse van't Landt aldaer. Item dat se haer Gedeputeerde op alle Landt-dagen daer sullen vermoghen te senden: Item: Dat se alle sullen vermoghen binnen de voorsz tijdt haer eppen Slaben uyt Angola te halen sonder eenighe tol aende Compagnie daer van te betalen. Item dat alle die een verbrande of verdistruerde Meulen wederom sullen op-maecten de voorsz thien eerste Jaren by sullen zijn van de Decimus en alle andere lasten; en specialijck oock vande 25. par cento. Item: dat die van d'andere Supcker-Molens die niet afgebzant zijn geweest de Decimus maer alleen sullen betalen/en diergelijke andere Benefittien meer/hier vooz dees tijdt te lang te verhalen. En wat aengaet de Negotianten datmen die sacht en soet handelt gelijk vooz desen gesept. Op alsulcken wijze hadden se haer Concept behooren ghefozmeert te hebben.

ART: 17.

Welcke Ladinge met kennisse vande Hooge Regeeringe inghenomen wese, sullen de voorsz Schippers daer mede wederom à Droiccture in dese Landen keeren, ter plaetse ende inde Kamer op dewelcke sy bevracht sijn,

SPE:

Hier aen en gebzeect niet dan dat deselve Schippers gehouden sullen zijn vooz de Compagnie eenige Soldaten/Supckeren/Basilien-Hout of diergelijke wederom mede te nemen.

ART: 18.

Ende deselve lossen inde Pack-Huysen vande Compagnie, om behalven de vracht van Schipper en Bewinthebberen te betalen het recht vande voorsz Compagnie, ende dese Permissie, als volcht.

ART: 19.

Van een Kist Suycker van 24. Aroben tot Amsterdam 16. gulden, in Zeelant 15. guld. 10. stuy: Inde Maze en het Noorder Quartier 15. gulden: tot Gronigen.

Op't Concept van Reglement op Brasil.

15

Groninghen 19. gulden, behalven d'inkomende Convoy van 2. gulden 12. 8. penningen: en het arbeys-loon van thien stuyvers: ende een groot op yeder pont Suycker, Blancos ende Mascuvadados.

S P E:

Hier boozen Artijckel 16. stellen sy datmen aende Compagnie bande Supckeren de Dictimus of tsiende en noch 25. per cento in Brasil sal betalen: hier eyfchen sy noch van elke Kist 16. gulden tot Amsterdam komende/ Item booz d'inkomende Combop 2. gulden 12. stuyvers 8. penningen. Item noch 10. stuyvers. Item noch een groot van elck pont namentlyck 15. gulden van elke Kist / maeckende te samen wel ses-en-tachtigh gulden booz pder Kist Blancos/ en wel tseftigh gulden booz elke Kist Mascuvadados. Welwelche in Brasil maer kosten de Blancos/ tot 20. schellingen peder Arobe gerekent/ een hondert vier-en-beertigh gulden en de Mascuvadados peder Arobe tot 10. schellingen gerekent/ twee-en-tseventig gulden/ bedragende dat booz een seben-en-tseftigh hondert/ of van elck pont Blancos scherp drie stuyvers / en van elck pont Mascuvadados twee stuyvers: stelt hier noch by de vzaecht die de particuliere aen de Schipper sulen moeten geven dat ten minsten ses of acht gulden noch sal bedragen: midtsgaders d'Assurance dat wel 12. gulden op een Kist Blancos en wel 6. gulden op elke Kist Mascuvadados bedraecht / soo besiet eens wat haer de Supckeren hier te Lande sulen kosten. Wie en siet hier niet als in een klaren Spiegel. Dattet booz alle de particuliere ongheraden is derwaerts te Negotieren / ten aensten de Compagnie met alle haer profijtten souden deuc gaen: soep wat schandelijcke lasten zijn dit! wat apparenie isfer dat op dit Reglement het Nederlands Brasil haest sal gecultiveert en gepopuleert werden? Wie sal soo geck hier te Lande gebonden werden die hier op eenige verballen/ verbande of verdistruueerde Supcker-Molen in Brasil sal gaen opmaken? Wie kan hier upt sien dat ons Neerlandts Brasil, by vrede met de Portugesen en byet same Possessie / het Portugaelsch Brasil sal upt het Waer-Water varen: daer by nochtans in alle manieren behoorde na te trachten: wie en siet hier niet het contrarie? Ich segge derhalven/ datmen met meer circumspectie een Reglement of Concept moet maecken/ ende een heel andere/ die zijn opsicht heeft op de herstellinge/ vermederinge en vast-stellinge bande Brasilsche Negotie/ Populatie en Culture van't Landt ende de verseeckeringhe van dien/ ende insonderhepdt oock op de uythepdinge of booztplantinge bande ware Christelijcke Gereformeerde Religie onder de blinde Blasfianen als Negros / daer tot noch toe niet veel devoirs toe is gedaen: ende dat Concept wil soo alleen hier te Lande niet gesmeet zijn/ maer veel eer in Brasil booz verstandige en wijse Mannen en met kennisse/ adbyjs en goet binden bande verstandighste Ingefetenen aldaer; ende dat van tyd tot tyd/ deselve corrigerende en amplierende naer des tijds ghelegenthepdt/ eben gelijckmen van Jaer tot Jaer een Wijngaert levt / snoept en op bint: ende is daeromme mijn adbyjs/ datmen dit Concept t'eenemael annulleert / ende booz eerst maer den handel

van ons Nederlandts Brasilen Angola open stelt vooz elck een hier te Lande/ en alle Onderdanen van desen Staet buypen 's Landts woonende/ om vooz haer particulier als vooz reeckeningh van andere buypen dese Provincien woonende daer te moghen Pegotieren en dat met Scheyen/ Schippers en Boots-Luyden alleen van dese Landen. Dat geen andere als Ingebooznen of die thien Jaren hier te Lande of onder desen Staet hebben geseten/ en die Professie doen vande Gereformeerde Keiligie der waerts sullen moghen gaen woonen/ wat de Belastinghe / Tollen/ Schattingen/ Accijsen en diergelijke aengaet/ dat sulcx alles wert ghestelt in handen vande Hooge Kegeeringhe aldaer/ om daerinne te ordonneren sulcx deselve van tijdt tot tijdt noodig en oz vooz sal binden: Doch dat ondertusschen van de uptgaende Goederen/ hier te Lande betaelt sal werden drie vier of vyf ten hondert / en dat die daer mede byp sullen zijn ginder inkomende: dat alle Waren van andere Landen als Spagnien/ de Eplanden/ Boozwegen/ Engelandt/ Irlandt/ Franckryck/ Terranova etc. daer inkomende/ sullen betalen de waerde van vyf of ses par cento. Voorts datmen vooz eerst en by probisie vande Supcheren hier te Lande inkomende niet meer als thien gulden vooz een Kist Blancos/ ses gulden vooz een Kist Mascubados/ ende vier gulden vooz een Kist Panelos sal betalen / behalven thien stuybers vooz arbeys-loon; ende dat alle Schippers bozge sullen stellen datse geen Brasilsche Waren in eenige andere Landen sullen lossen als dese Provincien. Ende dit is vooz eerst al ghemegh: de reste sal van tijdt tot tijdt wel gebonden werden by de Kegeeringe in Brasil/ en de Supcheren soodanigh meer bezwaert als noodich en dienstigh sal zijn.

ART: 20.

Van Taback, Indigo, Cattoen, Gengiber ende andere Vruchten, sal niet meer als het inkomende Comvoy en arbeys-loon betaelt werden.

SPE:

Hier mocht yemant nu bzagen/ waeromme dat de Compagnie soo wepnig stelt op dese Bzuchten/ daerse soo veel stelt op de Supcheren? Die antwozd' ick / om dat die Bzuchten tot noch toe in Brasil wepnig zijn aengequeecht / en op andere plaetsen in West-Indien meest vallen / en darseselve in abundantie in Brasil gaerne soude aenfocken / het welke dan kan gheschieden als daer kleyne lasten op zijn ghestelt/ soo in't uptgaen aldaer als in't inkomen alhier. En wil ick alle verstandige nu t'nozdeelen gheben of de Compagnie of d' Aulheuren van dit Concept haer selven hier niet tegen spzeeken/ en mijn seggen bebestingen/ namentlyck datmen vooz de eerste thien Jaren de Supcheren wepnig bezwaert om de opbouwinge van alle de verwoeste of verbrande Supcher-Molens / en het maechen van't Supcher daer vooz te beter te bezozderen / en het Landt te Populieren en te Cultiveren.

ART: 21.

Op't Concept van Reglement op Brasil.

17

ART: 21.

Van gelt vijf ten hondert.

ART: 22.

Van Goederen uyt het Vaderlant over gebracht ende in Brasil niet verteert konnende werden, vijf ten hondert: Doch Vivres 'tly natte of droge en sul- len niet mogen vervoert worden.]

SPE:

Men vzaecht waerom datmen soo veel op de Contanten stelt daer uytgaende/en men antwoort om 'tgelt daer te houden/ende de Retouren in Supcheren en ande- re Waren te doen doen: Ondertusschen soo en weten sp niet of en willen niet const- bereren/dat sp selfs oofsaecke zijn van datmen 'tgelt soo schoon daer uyt het Landt berboert heeft / om dat de particuliere met minder schade daer mede haer Retour konden doen als met Supcheren en dat dooz de zware Recogmitie/vzachten en an- dere lasten die sp daer op hadden gestelt. Wilmen daerom 'tgelt daer int Landt hou- den/so moetmen maken dat de Particulieren haer Retouren met proffijt in Sup- cheren en andere Vzachten konnen doen. Voorts hoe is dat practicabel datmen vijf ten hondert van 't gelt soude konnen krijghen daer uytgaende of hier inkomende, hy desen open handel? wie en sal niet konnen boozzen par cento aenden Schip- per te geben so veel gelt daer aen Boort / ende hier in Ruys krijgen als hy wil? soo is dat Artijckel booz alsnoch ontydigh.

't Is mede groote onreede datmen vande Goederen diemen daer niet berkoopen kan/hier inkomende vijf per cento soude geben; want die lupden die sulcx moeten doen/zijn alcede genoegh geslagen/ende behooren daerom niets te geben.

't Is oock onnoodigh op Wibzes pets te setten/want waer sal dat gesien werden datmen eenige van daer hier in't Landt sal bzingen? die Lupden soud'men seggen zijn puer-steecken mal.

ART: 23.

Ende ingevalle het mocht ghebeuren datter ten tijde van het aenkomen of verblijf vande Schepen in Brasil, gene Ladinghe mochte werden ghevonden, sullen deselve als vry sijnde, van daer ledigh moghen vertrecken, ende haer proffijtinde Caribische Eylanden ende voorts buyten de Limiten vande Com- pagni saecken.

SPE:

Dit Artijckel is gansch onnoodigh in't Concept, alsoo den vryen handel dat van selfs wijst; en waert beter geweest in plaetse van dien gestelt te hebben / dat gheen
C 2
Supcheren

Supcheren upt Brazil als na dese Landen verboert sullen werden/ of nergens ont- laden als daer/ ende dat de Schippers daer vooren sullen bozghen stellen: ende alsoo souden veel Schippers met een gedeelte van haer Vracht of de Ketonen van haer overgebrocht Cargaen/ in't Passant naer Brazil of de Caribische Eylan- den konnen lopen/ om haer volle ladinge daer voorts te soecken. Sulcx dat dit Ar- rijckel oock inpartinent is: de Pavigatie van desen Staet wil soo nau niet gebon- den zijn: en om dese accomodatte sullen te meer Schepen derwaerts gaen.

ART: 24.

Ende op dat al het gene voorsz is, wel ende pertinentlijck werde na gheko- men, sullen de particuliere Negotianten op haer Schepen ghehouden wesen een Supra Carge vande Compagnie op te nemen, sijnde desselvs Mont-Kosten ende Tractement inde Kajuyt tot laste vande Compagnie: Oock daer-en-bo- ven borge te stellen ter Somme van twaelf gulden vijf stuivers, behalven het verbrandt vande Schepen en Goederen, deweleke, soose contrarie deses be- vonden worden ghedaen te hebben, ten behoeve vande Compagnie, sullen werden geconfisqueert.

SPE:

Dit Arrijckel is van gheen beter Stoffe als meest alle anderen: want waer toe ist van noode een Supra Carge op de particuliere Schepen te stellen: anders als om de Schippers daer mede te quellen? sonder eenigh proffijt daer van te ghenieten. Want is dat noodigh om Fraude vooz te komen hier in't beladen en ontladen der Schepen: waeromme en practiseert dat d'Admiraliteyt niet? ist om in Brazil toe te sien soo in't lossen als beladen der selver? hier vooren is aengewesen dat de Goederen van inkomen in Brazil niets behooren te gheben. Ende wat het laden daer aengaet/ daer toe konnen daer enige Persoonen houden en gebuycken soo't noo- digh is/ gelijkmen in Spagnien en Portugael doet/ maer ick achte dat sulcx oock onnoodigh sal zijn/ om dat alle de Supcheren aldaer eerst in't Compagnies Pack- Hups sullen werden gebracht/ ende van daer vooz haer Dienaers aen voozt vande Schepen. Ende sullen alsoo oock verspaert konnen werden de onkosten van alle de voornoemde Supra Carge, die anders in't Jaer veel duysenden souden bedragen.

Wat hier voorts vande Bozgh-tocht geseyt wert ter Somme van twaelf Gul- den vijf stuivers verstaen ick niet / want wat Schipper is niet suffisant vooz die klepne Penninck? Ende heb ick hier vooren oock geseyt waer vooz dat sy in Spe- cie behoorde bozge te stellen.

ART: 25.

Ende op dat t'eenemael alle sluyckeryen, dewelcke soude moghen begaen werden,

Op't Concept van Reglement op Brasil.

19

werden, ofte ten opfichte vande Perſoonen die daer aen ſchuldigh ſijn , ofte ten opfichte vande Goederen ende Waerde der ſelver niet even ſwaer konnen gerekent werden, ſal de Confiscatie indien deele, hier vooren generalijck geſtelt, gereguleert worden in dier voegen als hier naer volght : Te weten : ſoo de Fraude of Contraventie is gepleeght by de Bevrachters of Inladers, dat deſelve ſullen verbeuren alle haer in-Gefcheepte Goederen en Scheeps-Portien ſooſe eenige daer in hebben. Ende by aldien de Reders de voorſz Fraude ofte Contraventie mochten begaen hebben , dat alle haer parten Scheeps ſullen worden geconfiſqueert : Ende de Schipper komende te Frauderen ofte Contravenieren, dat deſelve ſal verbeuren ſijn gefloken ingeladen Goederen, Gaggie ende Scheeps-Portie, en daer-en-boven noch arbitralijck en naer exigentie van ſaecken worden geſtraft : maer by de Coopman of Bevrachter ſonder kenniſſe vanden Schipper eenige Waren of Coopmanſchappen geſteecken of verborghen weſende onder andere Goederen , die ſoo ſwaren Recht aende Compagnie niet ſchuldigh ſijn, als de voorſz onder-geſteecken of verborghen Goederen , ende de Schipper deſelve Goederen alſo uyt des Compagnies Pack-Huys ingenomen hebbende, ſonder van't voorſz onder-ſteecken of verborghen te weten, ſal daer over niet ſtraf-baer weſen, maer de voorſz Koopman ſal verbeuren alle ſijn in-Gefcheepte Goederen, ende oock ſijn Scheeps-parten, ſoo hy daer eenige heeft, doch ingevalle de Schipper mochte Gefrundeert ofte Gecontravenieert hebben met kenniſſe, ofte voor Rekening van de gheheele Rederye, ſal daer door niet alleene verbeuren ſijne maent-gelden ende geſloocke Goederen, maer ſullen oock geconfiſqueert worden het Schip met de in-gheladen Goederen de voorſz Rederye toebehoorende. Ende wat aengaet de Boots-Gefellen of Matroſen, ſoo wanneer ſy buyten ordre of laſt vande Schipper , in't laden of loſſen vande Goederen of andersints, eenige Fraude of Contraventie komen te doen, deſelve ſullen verbeuren hare voeringhe ende verdiende maent-gelden, midtsgaders daer-en-boven oock noch arbitralijck naer de gewichtigheydt van't Feyt gheſtraft worden. Wyders, ſoo wanneer bevonden wert datter eenighe Fraude of Contraventie is gepleeght, ſonder datmen nochtans weet wie daer aen ſchuldigh is , dat alſdan de Schipper en alle de Matroſen, daer over in voegen voorſz ſtraf-baer ſullen ſijn, ten ware yemant van hen-luyden den hant-dadigen of ſchuldighen quamen aen te wijsen, in welcker ghevalle deſelve hant-dadighe alleen ſal of ſullen ſtraf-baer weſen, ende foodanige aenwijſer ſal vande ſtraffen vry weſen, al hadde hy ſelfs mede

mede handadigh geweest, ende sijnen naem sal niet gemelt werden. Maer soo wanneer de voorz. begaene Fraude of Contraventie aen dien vande voorz. Compagnie onbekent sal wesen, ende dat echter yemandt van't voorz. Boots-Volck deselve Fraude of Contraventie komt t'ontdecken, ende den hant-dadigen of schuldigen bekent maecken, niet alleenlijck en sal vry wesen vande voorz. straffen by aldien hy mede onder de schuldighe mocht wesen, maer dat hy daer-en-boven voor Premiffie sal genieten een derde part inde Confiscatie van alle'tgeene dat d'andere schuldige fullen hebben verbeurt, ende dat sijnen naem oock niet en sal werden gemelt.

S P E :

't Is goet te sien dat de goede Heeren en Mannen die ober dit Concept hebben geseen gheen verstant vande Negotie en Zeebaert deser Landen en hebben / noch geen Lief hebbers van deselve, en noch veel min vande West-Indische Compagnie zijn : Sijnde te ver wonderen dat nu by de Bewinthebbers soo groote reynighepdz / oprechtighepd en vroomighepd in haer mede Coop-lupden / Schippers en Boots-Lupden ver-cyssen / daerse selfs soo onreyn / bypl en besmet zijn. 't Is vzeemt datse wijser willen zijn als d'Admiraliteyt / ende t'eenemaal binniger en onbeleef der tegen haer eygen Unsoorten als deselve. Seker sp laten haer boozstaen dat de Coop-lupden haer / ende sp niet de Coop-lupden van doen hebben. Ich ben wel verseker / dat hadde 't Landt soo oock gehandelt / dat de Negotie en Zeebaert deser Landen al lange wech gesaecht en hier upt het Landt als ghebannen souden zijn. Doch laet ons dese nieuwe West-Indische Czannpe eens gaen examinieren. 't Soude volgen / na dit schoon Concept dat ingeval by de Beobachters / In-laders / of Reders eenigh Pack goets / mogelijk het vijftigste part niet zijnde van haer Cargaoen / ende waer van 'recht vande Compagnie gheen thien gulden bezwaeght / bezwaegen of niet recht aengegeven hadden / datse daerom **NOTA** niet alleen haer heel Cargaoen maer oock haer Pozien Scheeps souden verbeuren. Item soo de Schipper een vieren-deel Boters of een hondert pont Raes vijf of ses / of yet wat anders / dat hy booz zijn eyghen Reekeningh wil medenemen om een stupber daer aen te winnen / quam te stupcken / soo sal hy alle 'tselbe / gebonden werdende / niet alleen verbeuren maer daer ober noch zijn Gagie en Scheeps-Pozie / en arbitralijck worden gestraft. Item. Dat soo de Boots-Gesellen of Matrosen **NOTA** eenighe Fraude komen te doen / 't sp datse een Pack goets / dat niet upt het Compagnies Pack-Hups komt / ober nemen / daer van 't Recht der selver / mogelijck geen thien gulden impoziteert / of een Kist Supchers ober setten die gesluycht werdt / dat sp daerom **NOTA** haer Boeringhe en verdiende Gagie souden verbeuren / en noch arbitralijck gestraft werden. Item. Dat soo wanneer gebonden wert datter eenighe dierelijcke Fraude is gepleeght / sonder dat men nochtang weet wie daer aen schuldigh is / dat alsdan de Schipper en alle de Matrosen daer ober inboegen

boegen boozs straf-baer sullen zijn. Wie heeft zijn leben van grooter indiscretie ja Opzannye in 't stuck van Negocie gehoozt? 't Is niet te verwonderen dat de saken bande Compagnie soo qualijck hebben gegaen/daer dusdanige Geesten/als die dit Concept hebben gesmeet/aen 't Hoer staen en 'tbewint hebben. Ick wil vertrouwen dat haer Ho: Mo: hier beter ordze in sullen stellen, en booz eerst by probisie een soodanigh ander Concept of Reglement maechen / daer aen alle Coop-luyden en Angefetenen van desen Staet/en oock van Brasil goet contentement sullen hebben/ ende waer dooz de Populatie en Culture van het Nederlandts Brasil met macht in handen ghenomen ende in weynigh Jaren voltrocken sal zijn : ende sal 't daer naer eerst tijdt zijn een Reglement te maken die altydt sal blijven.

Hier op sullen die bande Compagnie bzagen: waermen dan d'onkosten sal binden die sy sullen doen soo aen haer Bewinthebbers / Boeckhouders en Dienaers hier te Lande/als aen haer Soldaten/Officieren/Hooge Raden en Dienaers daer te Lande. Deselbe geef ick tot antwoort: datse het out Spzeck woozt moeten volgen: Datmen sijn Teering na sijn Neering moet setten: Sy moeten menageren: wat zijnder so veel Bewinthebbers van noode? als elck regende part een heeft dat is meer dan genoeg/want wat salder doch te doeu zijn Den Handel van Guinea en Cabo Verde heeft weynigh arbepts aen: ghelijck oock het Probideren bande Magazijnen van Krupst en alle andere noodige Ammunitz van Oozloghe / haer Dienaers de Pach-Hups-Meesters met haer onder-Archten sullen op de inkomende Supcheren passen en daer van Potitte houden die aen den Boeckhouders overgeven: haer Cassiers sal de Penningen daer van ontfangen en weder upt gheben. Aengaende de Probisie van eet-waren boozde Soldaten/die sal onnodig zijn van hier upt dese Landen te doen/maer die salmen in Brasil versozghen want daer sal alles goeden hoop zijn/dooz den open-handel en klepne belastinge; de Soldaten salmen daer te Lande met gelt betalen ghelijckmen hier doet/en daer dooz sal daer gelt komen en omgaen. Twee dupsent Soldaten tot besettinge van gansch Brasil en Angola is booz eerst genoegh/daer naer/als 't Landt redelijck gepopuleert is/ en d'Anwoonders op Wapenen zijn geset/isser soo veel niet van doen. 't Landt volkomelijck gepopuleert zijnde/salmen 't met een dupsent Soldaten wel afsien. Alle onnoodighe Officieren en Raden moermen daer oock versparen. Mijns achtens soudet een Gouverneur zijnde een eerlijck / Religiens/ verstandigh en wijs Man/ booz eerst/alles wat de Hooge Raden en de Raden van Justitie nu doen / seer wel kunnen verrichten: want die soude alles met advijs bande verstandighste Persoonen daer te Lande/buyten koste bande Compagnie konnen oberleggen/ende sich op alles perfect insozmeren/ ende hy seifs moeste met een klepne tractement te bzedede en van een klepne menage zijn/en meer upt liefde dat doen als om zijn eygen particulier. Oozlog-Schepen zijn daer niet van noode/ noch oock veel andere Officieren hier te lang te verhalen. Watter nu by dusdanige menage te hozt quam/dat moesten de Probintien daer by leggen/mits aen haer pertinente Rekeninge doende van alle d'inkomsten en gedaede onkosten.

Enige

Enige sullen ongetwijfelt hier op vragen : of men dan de Participanten gheen uyt-deelinghe sal doen / of hoerment dan daer mede sal maechen ? Antwoort/mijn advijs soude zyn datmen alle de proffijten van Guinea Cabo verde en St. Thomē daer toe alleen soude ghebruycken/dewelcke Jaerlijchs wel seben Tonnen Gouts sullen uptbrengen/als die Negotien na behooren werden waer ghenomen/ en dienbolgens wel vier ten hondert van't ingelept Capitael.

Daer wat raet sal pemaet vraghen / met de Penninghen die de Compagnie op Interesse heeft ? Antwoort : mijn advijs soude zyn dat de Provincien deselve aennameu en haer Obligatien daer van passeren/ingaende een Jaer na de Restitutie van Brasil tegen vier ten hondert af te lossen alst haer geliest/mits daer teghen gemitende de thien duysent Wisten Surckers by Portugael beloost.

Du ick en kan niet anders sien/of de Vzede met Portugael getroffen/ onse verloozen plaetsen gerestitueert/'t Landt of d' Ingesetenen in rust en vrede weder gestelt/den Handel vooz de particulieer open gheset / ende deselve vooz de eerste thien Jaeren sonderlingh niet bezwaert/en 'rgene hier boven meer is gesept gerefolbeert en vast gestelt zijnde/of de West-Indische Actien souden dadelijck op haer Capitael loopen/en soo was vooz eerst die schade gerepareert.

Sijnde niet eens daer aen te twijffelen/of na de thien Jaeren sullen de proffijten bande Compagnie alleen uyt Brasil en Angola wel dertigh Tonnen Gouts bedragen/alle onkosten af getrocken/die aen de Participanten sullen konnen boven haer Interesssen uptgedeelt werden / en sullen haer Actien van tijdt tot tijdt daer dooz hooger en hooger loopen tot twee/drie ja vier hondert per cento toe.

Dit zyn dan mijn Speculationen op dit Concept , die ick niet heb konnen laten alle Liefhebbers mede te deelen / besoeckende deselve met een onpartydigh oordeel t'examineren.

E Y N D E.